

PECYN CYMORTH I BARTNERIAID

Tuag at Bartneriaethau Creadigol -
Gweithdy Artistiaid yn Datblygu Prosiectau

CYNNWYS

Cyflwyniad	t 3
Pecyn Cymorth i Bartneriaid	t 5
Cychwyn	t 7
Adnoddau	t 10
Cyflawni	t 13
Monitro a Gwerthuso	t 15
Cwblhau	t 17
Hyrwyddo	t 19
Ar ôl y Prosiect	t 21
Astudiaethau Achos	t 23
Geirfa	t 28
Offer a Diolchiadau	t 32

CYFLWYNIAD

Tuag at Bartneriaethau Creadigol - Gweithdy Artistiaid yn Datblygu Prosiectau

Rydym wedi datblygu'r pecyn cymorth syml hwn mewn ymateb i angen cydnabyddedig artistiaid ar ddechrau'u gyrfa a'r rheini sy'n parhau'n fyfyrwyr, ynghyd â chomisiynwyr prosiectau nad ydynt yn ymwneud â'r celfyddydau, fel canllawiau prosiect syml a gwybodaeth i helpu adeiladu prosiectau gwell.

Bydd y pecyn cymorth yn argymhell:

**“...proses sy'n caniatáu i ni ofyn y
cwestiynau iawn a chael y sgryrsiau iawn
ar draws sectorau gwahanol lle gwneir y
gwaith a rhwng y gwahanol randdeiliaid
sy'n cynnal yr arferion”**

(Hutchings, 2014)

Nododd ein hymchwil cychwynol, sy'n cynnwys ymchwilio i ddwy astudiaeth achos, gamau prosiect allweddol a'r materion sy'n debygol o godi:

Cam	Materion Cyffredin
Cychwyn	Nodau, amcanion, ymroddiad, addasrwydd, argaeledd, gwneud cynnydd, cyfrifoldeb.
Adnoddau	Partneriaid, disgwyliadau, argaeledd, blaenoriaethau, pryderon cyfreithiol.
Cyflawni	Ymgynghori, ymrwymadau, disgwyliadau, cyfathrebu, cynhyrchu, cyfrifoldeb, oedi, materion cyfreithiol.
Monitro a Gwerthuso	Methodoleg, cyfrifoldeb dros, trafod canfyddiadau, hyblygrwydd.
Cwblhau	Pwynt cwblhau, creu y darn(au) gorffenedig, diffinio llwyddiant, cydnabyddiaeth.
Hyrwyddo	Perchnogaeth, cyfle, opsiynau, caniatadau.
Ar ôl y Prosiect	Etifeddiaeth, ôl-drafodaeth, cyfeirnodau, cysylltiadau cyfredol.

Rhannwyd y Pecyn Cymorth yn adrannau, wedi'u hysgrifennu ar gyfer yr artist a'r comisiynydd. Mae materion a gweithredoedd dilynol yn aml yn wahanol i'r ddau barti.

Mae'r prosiectau yn amrywiol ac mae mwy nag un ffordd i roi prosiect ar waith a'i redeg – ni luniwyd hwn i fod yn fethodoleg cyfarwyddol.

Mae'r Pecyn Cymorth yn nodi camau cyffredin gan holi cwestiynau i'ch galluogi i nodi ffyrdd o symud prosiect ymlaen, gan nodi problemau posib cyn iddyn nhw ddatblygu'n broblemau go iawn ac yn eich galluogi i ddisgrifio'ch prosiect/eich arfer i eraill.

PECYN CYMORTH I BARTNERIAID

Mae'r holiadur hwn wedi'i lunio i helpu partneriaid prosiect o sefydliadau nad ydynt yn ymwneud â'r celfyddydau weithio gydag artistiaid sydd ar gwrs gradd, yn ddibrofiad, ac ar ddechrau'u gyrfa ar brosiectau wedi'u seilio ar y celfyddydau.

Edrycha'r Pecyn Cymorth hwn ar themâu cyffredin sy'n ymwneud â datblygu prosiectau celf a'u cyflwyno ac yn rhoi cyngor ar bryderon cyffredin. Bydd yn ddigon hyblyg i ddefnyddio ystod eang o senarios, fel:

- Prosiectau y mae artistiaid yn eu cychwyn, h.y. pan fyddan nhw'n dod atoch chi i ddatblygu cyfleoedd arddangos neu berfformio i'w gwaith
- Prosiectau y mae sefydliad(au) yn eu cychwyn, h.y. darparu gweithdai ar themâu mewn galeri, ysgol neu ysbyty
- Cychwyn rhestr cyfle nau alwad
- Unrhyw fath o brosiect lle byddwch yn gweithio gydag artist a lle mae rhaid trafod amserlen, amcanion a nod terfynol

Dylai ateb y cwestiynau hyn eich galluogi i:

- Nodi'r hyn bydd eich sefydliad yn gobeithio ei ennill o'ch ymwneud â'r prosiect
- Archwilio disgwyliadau pob carfan sy'n cymryd rhan yn y prosiect
- Asesu p'un a yw'r artist yn addas ar gyfer eich gofynion
- Disgrifio'r hyn gallech chi gyfrannu at y prosiect gan ei ddisgrifio i'r artist ac o fewn eich sefydliad
- Monitro unrhyw newidiadau mewn gofynion wrth i'r prosiect ddatblygu, a sicrhau ei fod yn parhau i ddiwallu eich anghenion
- Rhagweld unrhyw broblemau posib a gwybod sut i fynd i'r afael â nhw pe baen nhw'n codi
- Gwneud y mwyaf o'r cyfleoedd y gellir eu hennill o'ch ymwneud â'r prosiect
- Nodi 'arfer gorau' fel y gallwch ei ddefnyddio eich hunan ac ar gyfer prosiectau'r dyfodol
- Cydnabod eich cyfraniad personol i'r fath brosiectau

Cychwyn

Bydd yr adran hon yn ystyried:

- Nodau ac amcanion y prosiect
- Yr ymrwymiad sydd angen i'r artist a phartneriaid ei wneud
- Addasrwydd yr artist i'r prosiect
- Meysydd cyfrifoldeb

Enw'r prosiect

Nodau ac amcanion:

Mae canolbwyntio ar yr hyn fydd i'w weld ar ddiwedd y prosiect yn helpu gosod disgwyliadau i bawb sy'n cymryd rhan.

Dyddiad y disgwylir y bydd y prosiect yn cychwyn:

Dyddiad y disgwylir y bydd y prosiect yn dod i ben:

Pam y dyddiad gorffen hwn? Ydy o'n hyblyg?

Beth yw cyllideb y prosiect?

Sut bydd y prosiect yn cael ei ariannu? Pwy yw'r rhanddeiliaid ariannol?

Beth yw eich rôl chi?

Gallech fod yn hwyluso, datrys problemau, gweinyddu, rheoli prosiect, dal y cyllid neu fod yn gyswllt rhwng aelodau'r grŵp.

Beth yw'r camau allweddol?

Eu rhestru a'u dyddiadau cau

Pa ddeilliannau ydych chi'n eu disgwyl o'r prosiect?

Beth ydych chi'n gobeithio ei gyflawni trwy drefnu'r prosiect hwn?

Pa brofiad blaenorol o fod yn rhan o brosiect fel hwn sydd gynnoch chi?

Beth ydych ddim ei eisiau o'r prosiect hwn?

Faint o amser sydd gynnoch chi/ a neilltuoach chi ar gyfer rhoi'r prosiect hwn ar waith a'i gyflawni?

Sut byddwch chi'n monitro'r amser fyddwch chi'n ei roi i'r prosiect hwn?

Pwy yw eich partneriaid wrth gyflawni'r prosiect?

Pa brofiad blaenorol o fod yn rhan o brosiect fel hwn sydd gan eich partneriaid?

A fuon nhw'n rhan o unrhyw brosiect fel hwn o'r blaen?

Pwy fydd yn cymryd pa rôl?

Pwy yw arweinydd y prosiect? Pwy sy'n gyfrifol am y gyllideb ac yn talu'r anfonebau? Pwy sy'n penderfynu? Pwy sy'n gyfrifol?

Pwy arall o'ch sefydliad chi a'ch sefydliad(au) partner sydd angen bod yn rhan o'r prosiect?

Pwy fydd angen derbyn pa gyfathrebu a phwy fydd yn sicrhau y bydd hyn yn digwydd? A oes rhywun arall fydd angen cadarnhau penderfyniadau yn yr holl sefydliadau hyn? Beth yw'r mecanwaith o ran cymeradwyo?

Beth mae partneriaid y prosiect yn disgwyl i chi gyfrannu at y prosiect?

Pa nodau sefydliadol eraill sydd â pherthynas â'r prosiect hwn? Sut allai newidiadau yn y meysydd hynny effeithio ar y prosiect hwn?

Tasg: Defnyddiwch yr wybodaeth rydych wedi ei chasglu i drafod nodau ac amcanion y prosiect gyda phartneriaid, gan gynnwys yr artist. Nodwch ymhle maen nhw yr un fath ac ymhle maen nhw'n wahanol. A all y prosiect gynnwys gwahaniaethau? Sut?

Adnoddau

Bydd yr adran hon yn ystyried natur yr adnoddau y bydd eu hangen arnoch i gyflawni nodau'r prosiect – y bobl eraill, deunyddiau, cyfleusterau ac, efallai yn bwysicaf oll, yr amser. Bydd yn edrych ar:

- Pwy sy'n gyfrifol am drefnu'r adnoddau hyn
- Gan bwy fydd y cyfrifoldebau cyfreithiol ac ariannol amdanyn nhw
- Beth fydd yn digwydd iddyn nhw ar ddiwedd y prosiect

Ble fydd lleoliad y prosiect? Ydy o'n addas at y diben?

Pa ddeunyddiau sydd eu hangen? Pwy fydd yn eu darparu?

I bwy yn eich sefydliad fyddwch chi'n rhoi gwybod am gynnydd y prosiect?

A fydd angen i chi is-gontractio rhywun?

A ydych chi eisiau bod yn berchen y gwaith ar ôl y prosiect? Pwy fydd yn ei gynnal a'i gadw?

Fydd o'n eiddo i chi fel y sawl a'i gomisiynodd? Neu a ydych chi'n hapus i'r artist gadw hawliau llawn

A fyddwch chi'n gofyn i bartneriaid lofnodi contract (hyd yn oed os mae prosiect gwirfoddol ydy o)?

Dylai partneriaid fod a chontract i'w diogelu. Gall fod yn gytundeb ysgrifenedig, ar ffurf neges e-bost neu lythyr, neu yn gytundeb ysgrifenedig ffurfiol wedi'i lofnodi gan bob parti.

Fyddwch chi'n talu partneriaid? Os mai 'na' yw'r ateb, pa fuddion ychwanegu gwerth fyddwch chi'n eu darparu?

e.e. costau teithio, prydau bwyd, diodydd, hyfforddiant, ymwneud â digwyddiadau sefydliadol, mentora, geirdaon, tystlythyron. A ydych yn disgwyl i bartneriaid dalu'r rhain cyn derbyn addaliad? Os felly, beth yw eich mecanwaith/amserlen?

Pwy sy'n gyfrifol am ddarparu yswiriant?

e.e. a fydd ar artist angen yswiriant atebolrwydd cyhoeddus? Pa lefel o sicrwydd sydd ei angen ac a fyddwch chi'n ad-dalu costau'r sicrwydd hyn?

A ydych yn disgwyl i'r artist gydymffurfio â gweithdrefnau eich sefydliad chi?

h.y. diogelu, gweithio ar ei ben/ ei phen ei hun, gweithio gyda phlant, rhoi gwybod am ddamweiniau ac ati. Os felly, pwy fydd yn trafod hyn â'r artist?

A ydych yn disgwyl i'r artist fod â gwiriad DBS (y Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd)? Os felly, fyddwch chi'n talu am hyn?

A fydd partneriaid yn gallu ymgymryd â'r un prosiect/prosiect tebyg rhywle arall neu a ydy o'n benodol ar gyfer y comisiwn hwn yn unig?

Yn yr un modd, a ydych yn disgwyl cymryd perchnogaeth o'r gwaith a gynhrychir? Os felly, fyddwch chi yn ei gynnal a'i gadw ac yn ei yswirio?

Cyflawni

Gallwn gyfeirio at ‘cyflawni’ fel darparu gweithdai, cwblhau dyluniad, cynnal arddangosfa neu berfformiad, gosod gwaith mewn gofod. Yn ei ystyr ehangaf, golyga’r pwynt ble bydd yr artist yn rhyngweithio gydag eraill i wireddu eich prosiect – i wneud iddo ddigwydd.

Edrycha’r adran hon ar ‘gynulleidfa’ eich prosiect – hynny yw cyfranogwyr y prosiect a’r sawl fydd yn gweld y gwaith gorffenedig.

Bydd yn ystyried:

- Disgwyliadau’r gynulleidfa
- Sut gallwch fodloni anghenion y gynulleidfa orau
- Y materion cyfreithiol a all godi wrth weithio gydag eraill

Pam y dewisir/dewiswyd y cyfranogwyr?

Beth maen nhw wedi'i gyfrannu at y prosiect?

Pa ddisgwyliadau sydd gynnyn nhw?

Beth yw anghenion penodol y grŵp o gyfranogwyr y byddwch chi'n gweithio â nhw?

Fydd angen asesiad risg arnoch chi?

A oes unrhyw faterion diogelwch data? A oes angen i gyfranogwyr lofnodi ffurflenni rhyddhau?

A oes materion diogelu?

Gyda phwy ddylai eich partneriaid siarad pe bai gynnyn nhw unrhyw bryderon am gyfranogwyr?

Monitro a Gwerthuso

Mae monitro a gwerthuso yn holl bwysig yn unrhyw brosiect er mwyn sicrhau bod y prosiect wedi gwireddu amcanion pawb.

Mae monitro yn cyfeirio at y gwiriadau a wneir wrth i'r prosiect symud ymlaen, er mwyn sicrhau ei fod yn cadw ar y trywydd iawn ac yn gweithredu yn ôl y cynllun. Mae monitro prosiect hefyd yn eich caniatáu i olrhain buddion wrth iddyn nhw ddigwydd, yn hytrach nag ymdrechu i'w dogfennu fisoedd neu flynyddoedd yn ddiweddarach ar ddiwedd y prosiect.

Fel rheol, arolwg mwy manwl ar ddiwedd y prosiect yw gwerthuso, i asesu'r buddion cyffredinol a ddeilliodd o'r prosiect i bawb gymerodd ran. Bydd yn ystyried arfer gorau a hefyd lle gellir dysgu gwersi ar gyfer prosiectau yn y dyfodol.

Sut bydd cynnydd y prosiect yn cael ei fonitro?

Sut bydd y prosiect yn cael ei ddogfennu?

Pwy fydd yn penderfynu os oes angen gwneud unrhyw newidiadau i'r cynllun prosiect?

Pa mor aml fydd angen adroddiadau cynnydd arnoch chi?

Faint o hyblygrwydd sydd ynghlwm â'r prosiect hwn?

Pa rannau o'r prosiect na ellir eu newid? Beth fydd yn digwydd os oes angen i'r prosiect esblygu?

Pwy sy'n gyfrifol am gadw'r prosiect ar y trywydd iawn?

Sut byddan nhw'n sicrhau bod y prosiect yn cadw'i ffocws wrth iddo ddatblygu?

Pwy ydy 'ffurfwyr barn' y prosiect?

Mae'r rhain yn ran fawr o unrhyw brosiect ac mae angen eu hystyried a'u cadw'n dryw, hyd yn oed os nad ydyn nhw yn rhan o'r broses yn swyddogol. Mae'n bosib mai cynghorwyr lleol neu'r wasg leol ac ati fydd y rhain.

Pryd fydddech chi'n ystyried fod y prosiect wedi methu? Beth fyddai ôl-ffeithiau hyn?

A oes proses glir i chi ddwyn y prosiect i ben pe baech chi'n teimlo na ellir ei gwblhau?

Beth fydd y broses pe baech chi o'r farn nad oes modd cwblhau'r prosiect neu os nad yw'n gweithio.

Cwblhau

Bydd yr adran hon yn ystyried y cam lle gellir dweud fod y prosiect wedi'i gwblhau Gall hwn fod yn bwynt anodd i'w fesur ac felly bydd angen i chi ystyried:

- Beth yw'r pwynt cwblhau? Pwy fydd yn penderfynu?
- Pryd fydd eich rol wedi'i chwblhau?
- Pwy fydd yn gyfrifol am orffen y prosiect?
- Pwy fydd angen gwirio am y tro olaf a chadarnhau ei fod wedi'i gwblhau?
- Sut gallwch chi gydnabod cyfraniad pobl hyd yn oed os nad ydyn nhw'n rhan o'r cam olaf?

Beth fydd i'w weld ar ddiwedd y prosiect?

Beth yw'r hyn fydd rhaid iddo ddiwydd i'r prosiect fod wedi'i gwblhau?

Pwy fydd yn gyfrifol am gynhyrchu'r 'darn olaf'?

Ystyriwch faint o ran rydych yn ei disgwyl yn y prosiect wrth iddo ddod i ben. Fyddai ots gynnoch chi pe bai'r prosiect yn syniad eich sefydliad chi ond mai partner arall fydd yn gyfrifol tan y diwedd?

Sut bydd y prosiect yn cael ei werthuso wedi iddo gael ei gwblhau?

Gall y buddion ymestyn y tu hwnt i'r cyfranogwyr at deuluoedd, gofalwyr, ysgolion a sefydliadau eraill. Sut gallwch chi fonitro hyn?

Sut byddwch chi'n diffinio p'un ai lwyddodd y prosiect hwn ai peidio?

A yw cyfraniad pob partner wedi'i gydnabod yn ffurfiol? Os nad yw, sut gellir gwneud hynny?

Hyrwyddo

Mae'r adran hon yn ystyried:

- Y pwyntiau allweddol a allech fod am ddwyn sylw atyn nhw mewn unrhyw gyhoedduswydd
- Y cyfryngau y dylech eu targedu
- Cyflawni unrhyw ymrwymadau cyfreithiol i bartneriaid y prosiect

A oes unrhyw beth newydd am yr hyn fuoch yn ei wneud/ ydych wedi ei wneud?

Pwy allai fod â diddordeb mewn gwybod mwy am y prosiect?

Ystyriwch sefydliadau celf eraill, sefydliadau cymheiriaid, adrannau prifysgol, noddwyr a chyrrff perthnasol eraill yn ogystal â'r cyfryngau a'r cyfryngau arbenigol).

Pwy sy'n gyfrifol am farchnata/hyrwyddo'r prosiect?

A ydych am i'r gwaith gael ei hysbysebu/ei farchnata ac, os felly, sut wnewch chi hynny?

A all y partneriaid hyrwyddo eu hymwneud ar wahân?

Ar ôl y Prosiect

Awgryma ein hymchwil bod hyn yn ran hollbwysig o unrhyw brosiect – i bartneriaid ac artistiaid. Ynghyd â gwerthusiad ffurfiol terfynol, mae'n gyfle i adolygu eich rhan yn y prosiect, sicrhau etifeddiaeth barhaus y prosiect, adeiladu perthnasoedd parhaus ac ystyried y mathau o brosiectau rydych chi a'ch sefydliad yn dymuno bod yn rhan ohonyn nhw yn y dyfodol.

Pwy gafodd fudd o'r prosiect?

Beth ddysgoch chi o'ch ymwneud â'r prosiect?

A fyddech chi'n gwneud unrhyw beth yn wahanol?

Beth yw'r buddion 'ychwanegu gwerth'?

A fyddech am ymwneud â phrosiect o'r math hwn eto?

Beth yw'r prif beth a ddysgoch chi?

A oedd unrhyw fuddion annisgwyl?

Sut mae eich sefydliad wedi cael budd o'ch ymwneud?

Sut byddwch chi'n cynnal perthnasoedd â'ch partner(iaid) ar ôl cwblhau?

A yw'r canlyniad yr hyn a ddychmygoch chi? A ydych chi'n hapus ag ef? A yw pawb felly?

Sut byddwch chi'n rhannu gwybodaeth ynghylch deilliannau a gwerthuso gyda phartneriaid eraill?

Beth fydd yn digwydd i'r cyfranogion rwan? A fydd angen eu cyfeirio at brosiectau eraill?

Astudiaethau Achos

Astudiaeth Achos # 1:

Glandŵr Cymru, yr Ymddiriedolaeth Camlesi ac Afonydd yng Nghymru

Astudiaeth Achos # 2:

Prosiect Arwyddion Creadigol, Ysbyty Maelor Wrecsam

Astudiaeth Achos # 1: Glandŵr Cymru, yr Ymddiriedolaeth Camlesi ac Afonydd yng Nghymru

Trosolwg o'r Prosiect

Penodwyd *Addo* gan Glandŵr Cymru, yr Ymddiriedolaeth Camlesi ac Afonydd yng Nghymru a Chyngor Celfyddydau Cymru fis Medi 2013 i gura a rheoli rhaglen tair blynedd o brosiectau artistiaid preswyl. Mae'r cyfnodau preswyl hyn yn archwiliol ac wedi'u seilio ar ymchwil, hynny yw, nid ydyn nhw'n arwain at weithiau celf mawr ond, yn hytrach, maen nhw'n gyfle i artistiaid a churaduron yng Nghymru i gynnal ymchwiliad creadigol o syniadau, pobl a lleoedd. Mae'r cyfnodau preswyl yn unigryw i'r lle hwnnw ac yn edrych ar syniadau penodol ym mhob lleoliad. Ymhlith y lleoliadau mae'r rhan ger Llangollen o Gamlas y Shropshire Union yng Ngogledd Cymru, Camlas Maldwyn yng Nghanolbarth Cymru a Chamlas Mynwy i Aberhonddu a Chamlas Abertawe yn y De.

Nodau ac Amcanion

Nodau cychwynnol Glandŵr Cymru wrth ddatblygu syniad y prosiect gyda CCC oedd:

- Dylai'r cyfnodau preswyl ddarparu gwybodaeth ar gyfer yr achos strategol fel rhan o Weithiau Peirianwaith Mawr a Datblygiadau'r Glannau yr Ymddiriedolaeth yng Nghymru
- Datblygu Cytundebau Partneriaeth newydd gyda sefydliadau blaenllaw mewn meysydd diwylliannol a threftadaeth sydd ger dyfrffyrdd/ dociau allweddol yng Nghymru neu yn y cyffiniau
- Dylid parhau â rolau Datblygu a Rhaglennu Celfyddydau Cyfoes, gyda datblygiad proffesiynol ar gyfer staff yr Ymddiriedolaeth
- Creu mwy o gyllid i sefydlu Rhaglen Celfyddydau Cyfoes barhaus ar gyfer y Dyfrffyrdd yng Nghymru
- Hybu Celfyddydau Cyfoes fel rhan annatod o waith yr Ymddiriedolaeth yng Nghymru ar lefel uwch
- Dylid bod mwy o ymwybyddiaeth o'r dyfrffyrdd yng Nghymru, gyda chynnydd mesuradwy yn nifer yr ymwelwyr a diwydiannau creadigol ar hyd y dyfrffyrdd

Gweithgaredd

Datblygodd *Addo* gyfres o briffiau artistiaid ar gyfer y prosiect, sy'n nodi ethos y rhaglen, yn pwyntio at hanes a diwylliant pob lleoliad ac yn amlinellu yn glir yr hyn sydd i'w ddisgwyl gan yr artist a benodir yn y cyfnod ymchwil hwn.

Ar gyfer y pecyn cymorth, buom yn cyfweld â Mair Hughes a benodwyd i fod yn artist preswyl Maldwyn; yr artist i edrych ar ecoleg y gamlas mewn perthynas â thwf twristiaeth. Mae'r cyfnod preswyl yn cyd-fynd â Chais i Gronfa Treftadaeth y Loteri i gyfoethogi tirwedd y coridor a diogelu planhigion dŵr y gamlas, sy'n Safle o Ddiddordeb Gwyddonol Arbennig. Mae'r rhan o'r gamlas sydd yng Nghymru hefyd yn Ardal Cadwraeth Arbennig oherwydd presenoldeb planhigion dŵr prin, dyfrgwn a llygod y dŵr.

Bu Mair yn cynnal yr hyn y mae'n ei ddisgrifio fel 'gwaith maes amgen' yn ystod y cyfnod ymchwil. Gellir disgrifio hyn orau trwy fap meddwl Mair, sy'n dangos sut gall yr holl wybodaeth wahanol a gasglwyd o'i chysylltiad â thrigolion lleol, twristiaid, staff Glandŵr Cymru ac arbenigwyr (archeolegwyr, er enghraifft) gychwyn cael ei phrosesu fel bod yr artist yn gallu gwneud synnwyr o'r cyfan.

Bu'n ymwneud hefyd â'r cyhoedd ehangach trwy gyfres o ddigwyddiadau sydd wedi cynnwys cyfrannu at weithgaredd oedd yno eisoes fel gŵyl 'Making Waves' yn Llanymynech.

Etifeddiaeth a Deilliannau

Bu'r rhaglen yn llwyddiant gan ei bod wedi dechrau mynd i'r afael â rhai o nodau gwreiddiol y prosiect (creu prosiectau celf cyfoes, adeiladu perthnasoedd lleol, gweithio gyda staff a gwirfoddolwyr, taenu'r neges am arfer celf cyfoes, creu digwyddiadau, adeiladu cynulleidfaoedd ac adeiladu partneriaethau). Ar ben hynny, mae wedi cynhyrchu syniadau gwirioneddol ddiddorol am weithiau. Dylai'r arddangosfa sy'n cael ei chynllunio a'r cyhoeddi ddod â'r rhaglen gyfan ynghyd, gan alluogi'r artistiaid i greu rhai o'u prosiectau arfaethedig. Bydd yr arddangosfa yn ddigwyddiad gwych ar ddiwedd y cyfnod hwn a rhagwelwn y bydd yn arwain at waith pellach gydag artistiaid ar rwydwaith Cymru.

Astudiaeth Achos # 2: Prosiect Arwyddion Creadigol, Ysbyty Maelor Wrecsam

Trosolwg o'r Prosiect

Mae'r prosiect hwn yn cynnwys cydweithio rhwng Adran Celfyddyd Gain Prifysgol Glyndŵr a Rhaglen Y Celfyddydau mewn Iechyd a Lles Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr (BCUHB). Cysylltodd cydlynnydd y rhaglen Iechyd a Lles â Sue Liggett (Darllenydd mewn Celf a Dylunio) sy'n addysgu ar y rhaglen gelf fis Hydref 2014 i drafod a fyddai'n bosib i fyfyrwyr weithio gyda'r adran cleifion allanol i wella'r arwyddion i ymwelwyr. Bydd myfyrwyr ar y rhaglen BA (Anrh) gelf yn cyflawni modiwl 20 credyd bob blwyddyn o'r enw Dyfodolau Creadigol, sy'n nodi bod raid iddyn nhw ddod o hyd i brofiad gwaith perthnasol i gyflogaeth yn y dyfodol. Gall hyn fod, er enghraifft, yn leoliad gwaith, curadu arddangosfa o waith celf neu ddod o hyd i ffyrdd eraill i gysylltu cynulleidfau gyda'u gwaith celf. Mae datblygu personol a phroffesiynol wrth graidd oes cwrs gradd ac mae ar ei orau pan gaiff ei gyflawni trwy gymryd rhan mewn prosiectau bywyd go iawn a lleoliadau fel hyn.

Nodau ac amcanion:

Y prif nod oedd cyfoethogi arwyddion yn Adran Cleifion Allanol Ysbyty Maelor Wrecsam trwy ddefnyddio arwyddion a gwaith celf ychwanegol yn greadigol. Ymhlith yr amcanion oedd nodi tîm o fyfyrwyr i reoli, creu a chyflwyno datrysiadau arwyddion newydd sy'n helpu cleifion a defnyddwyr y gwasanaeth ddod o hyd i'w ffordd drwy'r adran yn effeithiol a hefyd adeiladu partneriaethau rhwng Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr (BCUHB) a Phrifysgol Glyndŵr.

Gweithgaredd

Cyflwynodd y cydlynnydd iechyd a lles yn BCUHB y prosiect arwyddion creadigol i'r myfyrwyr ac yna cafodd y rheiny a fynegodd ddiddordeb eu briffio ar fanylion y cymryd rhan. Trefnwyd y cyfarfod ffurfiol cyntaf yn yr ysbyty fis Chwefror 2015, a chafodd tîm craidd o 4 myfyriwr y cyfle i drafod syniadau cychwynnol gyda staff yn yr adran cleifion allanol. Rhoddwyd adborth a bu'r myfyrwyr yn addasu eu syniadau yng ngoleuni'r cyngor a roddwyd. Defnyddiwyd y prosiect fel enghraifft o 'arfer gorau' yn y Gynhadledd Nyrso flynyddol a gynhaliwyd ym Mhrifysgol Glyndŵr fis Mehefin 2015, lle gwahoddwyd y myfyrwyr i gyflwyno'u syniadau a ddaeth o'r briff, mewn cyd-destun gwahanol. Ers mis Mehefin 2015, bu'r myfyrwyr yn addasu syniadau a byddan nhw'n ailgyflwyno syniadau addasedig i'r ysbyty yn yr hydref, 2015, wrth baratoi at ddatblygu a gosod y gwaith. Mae'r prosiect yn barhaus ac nid oes dyddiad cau penodol; fodd bynnag, cynghorwyd y myfyrwyr i orffen y prosiect cyn mynd i mewn i'w 3ed flwyddyn. Nid oedd cyllideb benodol ar gyfer y prosiect ond cytunodd yr ysbyty i dalu am y deunyddiau.

Etifeddiaeth a Deilliannau

Ymhlith y Deilliannau Cynnar i fyfyrwyr mae:

- Credydau a enillir ar gyfer modiwl Dyfodolau Creadigol celfyddyd gain BA(Anrh)
- Sgwrs i fyfyrwyr ar 'Celf mewn Ysbytai' gan gydlynnydd rhaglen Y Celfyddydau mewn Iechyd a Lles Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr (BCUHB).
- Taith o amgylch yr adran cleifion allanol
- Cyflwyno'r syniadau cychwynnol i staff adran cleifion allanol ysbyty Maelor, a chael adborth
- Cyflwyno'r prosiect a rhoi adborth yn y gynhadledd nyrsio flynyddol
- Rhoi'r syniadau ar waith yn yr Adran Cleifion Allanol
- Myfyrwyr yn cael arweiniad gan ADDO ar reoli prosiect
- Myfyrwyr yn cyfrannu at ymchwil tuag at ddatblygu Deilliannau Cynnar Pecyn Cymorth Cywaith Cymru i Ysbyty Maelor
- Dull cost effeithiol o wella arwyddion
- Cryfhau perthnasoedd rhwng Cydlynnydd y rhaglen Celfyddydau mewn Iechyd a Lles, Prifysgol Glyndŵr ac Ysbyty Maelor
- Modd o dderbyn adborth am yr arwyddion yn yr adran

Mae'r prosiect wedi ymestyn perthnasoedd rhwng adran Celfyddyd Gain Prifysgol Glyndŵr ac Ysbyty Maelor a fydd, gobeithio, yn arwain at brosiectau pellach gyda myfyrwyr ym maes Iechyd a Lles mewn ysbytai lleol yn BCUHB. Mae prosiectau gyda rhanddeiliaid allanol yn helpu ffurfio datblygiad cwricwlwm celfyddyd gain i sicrhau y bydd gan raddedigion yr hyn sydd ei angen arny'n nhw cyn eu cyflogi. Nod cynllun strategol Canolfan Ymchwil y Cyfryngau, Celf a Dylunio Prifysgol Glyndŵr yw ymestyn ymchwil sy'n canolbwyntio ar ymgysylltu â'r gymuned a gall partneriaethau fel hyn arwain at brosiectau ymchwil mwy uchelgeisiol sy'n cael effaith ar y gymuned leol ac, o bosib, ar gyflogaeth yn GDd Cymru. Y gobaith yw y bydd BCUHB yn gallu ymgorffori'r partneriaethau hyn yn ei gynllunio strategol i alluogi adrannau eraill i gael budd o brosiectau tebyg.

GEIRFA

Cofnodi Damweiniau	Dyma'r weithdrefn o ran nodi unrhyw ddigwyddiad neu ddamwain a gweithredu'n briodol. Gall hyn fod ar lafar neu'n ysgrifenedig trwy ffurflen/llyfr damwain penodol.
Nodau	Yr hyn mae'r prosiect yn bwriadu ei gyflawni – ei ddiben. Gall fod mwy nag un nod gan y prosiect. Gall y partneriaid fod â nodau gwahanol i'w gilydd
Cynulleidfa	<p>Y bobl sy'n gweld y prosiect ar ôl iddo gael ei gwblhau. Os yw'r prosiect yn y cylch cyhoeddus, efallai bydd cynulleidfa tra mae'r broses greadigol ar waith.</p> <p>Dylai gwybod pwy allai fod yn y gynulleidfa, sut i ddenu'r gynulleidfa (h.y. sut byddan nhw'n gwybod am y prosiect) a sut bydd rheoli'r ymgysylltu hyn (h.y. beth fyddan nhw'n ei wneud pan fyddan nhw'n ymgysylltu â'r prosiect), fod ymhlith ystyriaethau eraill.</p>
Arfer gorau	Gweithdrefnau cydnabyddedig o ran gwneud tasg neu weithred benodol sydd wedi'u profi o ran cael canlyniadau gwell na dulliau eraill e.e. cynhyrchu canllaw arfer gorau ar dalu artistiaid.
Galwadau	Hysbysebion agored am gyfleoedd i artistiaid fel arddangosfeydd, cyfnodau preswyl sydd angen ymateb gan artistiaid.
Comisiynydd	Sefydliad neu unigolyn sydd â'r dasg o gyflawni prosiect, neu ym maes y celfyddydau, cyflogi artist i gyflawni prosiect neu waith celf.
Contract/ Is-gontract	<p>Cytundeb a wnaed gan ddau barti neu fwy, o ran dyletswyddau neu rolau, sydd ag ymrwymadau cyfreithiol. Dogfen ysgrifenedig yw fel rheol, yn rhestru cyfres o bwytiau sydd wedi'u cytuno a bydd y partion sy'n cytuno yn ei llofnodi. Gellir defnyddio llythyr byr i lunio contract hefyd. Mae cytundebau ar e-bost neu lafar yn dod yn fwy cyffredin. Rhaid dangos bod y ddau barti wedi cytuno â'r cynnwys.</p> <p>Is-gontractio rhywun yw rhoi rhan o'r gwaith i rywun arall. Fel rheol, mae'n rhaid i'r cyflogwr gwreiddiol gytuno â hyn neu rhaid iddyn nhw gael gwybod cyn dod ag is-gontractwr i mewn.</p>
Diogelu Data	Mae'r ddeddf diogelu data yn rheoli sut mae eich gwybodaeth bersonol yn cael ei defnyddio a'i chadw gan sefydliadau eraill (gan gynnwys adrannau'r llywodraeth a busnesau). Yn y bôn, ni allwch anfon gwybodaeth fel cyfeiriadau, rhifau ffôn, e-bost ac ati a roddwyd i chi gan unigolyn at un diben h.y. i gofrestru ar gyfer gweithdy, at rywun arall heb i'r unigolyn yna gytuno ymlaen llaw.

DBS	Gwiriad CRB (Swyddfa Cofnodion Troseddol) oedd hwn yn flaenrol ond bellach y DBS (Y Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd) sy'n gwirio addasrwydd unigolyn at weithio gyda grwpiau penodol (plant, oedolion agored i niwed (y rheini sydd ag anableddau corfforol neu feddyliol, henoed bregus ac ati)) ac yn cyhoeddi dogfen i gofnodi hynny. Bydd y gwiriad yn edrych ar unrhyw droseddau a gofnodwyd yn flaenrol gan gynnwys rhybuddiadau neu gyfnodau yn y carchar.
Yn Bosib ei gyflawni/ yn Amhosib ei gyflawni	Datganiad ynghylch p'un a yw gweithgaredd a gynlluniwyd yn gyraeddadwy ai peidio, o dan delerau'r prosiect.
Datgelu	<p>Cyfeiria datgelu at wybodaeth gyfrinachol a ellir ei rhoi i bartneriaid am y prosiect, partneriaid eraill y prosiect a/neu y cyfranogwyr.</p> <p>Gallai hyn fod yn ddatgelu anuniongyrchol (ar lafar, ysgrifenedig, awgrymiadol neu gasgliadau) datgelu uniongyrchol (pan fo rhywun sy'n gysylltiedig yn dweud yn uniongyrchol wrthoch chi) neu ddatgeliad trydydd parti (rhywun arall yn rhoi'r wybodaeth hon i chi).</p> <p>Dylai fod gweithdrefn eglur i ymdrin â'r sefyllfaoedd hyn.</p>
Dogfennaeth	Proses gofnodi'r prosiect. Gallai hyn fod trwy wybodaeth ysgrifenedig fel adroddiadau, taflenni a thestunau eraill fel blogiau, ar y we neu drwy ffotograffau, lms neu animeiddiadau.
Artist ar ddechrau gyrfa	Artist sydd wedi graddio ond nad yw'n cael ei (h)ystyried wedi 'sefydlu' mewn steil arbennig o arfer artistig.
Gwerthuso	Cysylltir monitro a gwerthuso â'i gilydd yn aml. Fel rheol, arolwg mwy manwl ar ddiwedd y prosiect yw gwerthuso, i asesu'r buddion cyffredinol a ddeilliodd o'r prosiect i bawb gymerodd ran. Bydd yn ystyried arfer gorau a hefyd lle gellir dysgu gwersi ar gyfer prosiectau yn y dyfodol.
Addas at y diben	P'un a yw rhywbeth yn briodol ar gyfer yr hyn y'i defnyddir i wneud e.e. cynnal sgwrs mewn ystafell ar gyfer 20 o bobl pan fo 40 o bobl wedi archebu lle.
Yswiriant	Yr yswiriant mwyaf cyffredin y mae gofyn i artist fod ag ef yw Yswiriant Atebolrwydd Cyhoeddus sy'n amddiffyn yr artist ac unrhyw gyflogwr pe bai achos o esgeuluster yn erbyn yr artist yn ystod eu gweithgareddau beunyddiol. Ar adegau, gofynnir i artistiaid am Yswiriant Indemniad Proffesiynol i gwmpasu gwaith diffygiol e.e. pe bai gwaith cerflunio yn chwalu'n ddarnau oherwydd nad yw wedi'i wneud yn iawn.
Anfoneb	Dogfen a gynhyrchwyd gan werthwr (nwyddau neu wasanaethau) yn rhestru eitemau am dâl. Rhy ffioedd/cyfraddau; cyfeiriad; dyddiad; dull talu a manylion; telerau (y nifer uchaf o ddyddiau cyn dylid derbyn tâl) a ph'un ai yw'r sawl a'i anfonodd wedi cofrestru ar gyfer TAW ai peidio.

Etifeddiaeth	Sut bydd y prosiect neu waith o brosiect yn parhau i'r dyfodol. E.e. gall etifeddiaeth prosiect fod yn gyhoeddiad neu'n wefan a fydd ar gael y tu hwnt i ddiwedd y prosiect.
Methodoleg	Datganiad o sut y gwneir rhywbeth. Cyfres o gamau fydd hyn fel rheol h.y. bydd methodoleg ymchwil yn cynnwys ymchwil ddesg, ymweliadau safle a chyfweliadau.
Monitro	Mae monitro yn cyfeirio at y gwiriadau a wneir wrth i'r prosiect symud ymlaen, er mwyn sicrhau ei fod yn cadw ar y trywydd iawn ac yn gweithredu yn ôl y cynllun. Mae monitro prosiect hefyd yn eich caniatáu i olrhain buddion wrth iddyn nhw ddigwydd, yn hytrach nag ymdrechu i'w dogfennu fisoedd neu flynyddoedd yn ddiweddarach ar ddiwedd y prosiect.
Sefydliadau nad ydynt yn ymwneud â'r celfyddydau	Unrhyw sefydliad sy'n ymwneud â'ch prosiect nad yw celf yn swyddogaeth graidd e.e. ymddiriedolaeth ysbyty. Mae'n eithaf posib y bydd gan y sefydliad brofiad a staff yn gweithio yn y celfyddydau ond rhan fach o'r sefydliad fyddan nhw.
Amcanion	Nod neu gam ar y ffordd i gyflawni nodau'r prosiect. I gyfateb, gellir dweud mai eich nod oedd croesi afon a'ch amcanion yw'r cerrig sarn sydd eu hangen arnoch i'w chroesi. Dylai amcanion fod yn SMART – sbesiffig, mesuradwy, amcan clir, realistig, terfyn amser.
Ffurfwyr Barn	Dyma bobl ym maes y celfyddydau sydd â golwg cyffredinol ar arfer celfyddydol cyfoes, fel rheol. Bydd y bobl hyn yn mynd ati i sôn am eich prosiect trwy'r cyfryngau cymdeithasol ond hefyd fel enghreifftiau o arfer da (neu ddrwg).
Nodau Sefydliadol	Nodau strategol cwmni wedi'i nodi fel canllaw staff i helpi cyflawni deilliannau grŵp.
Perchnogaeth	Teimlo cyswllt â'r prosiect mewn modd sy'n ei alluogi i ddod yn eiddo i chi.
Cyfranogwyr	Y bobl hynny sy'n cymryd rhan yn eich prosiect h.y. y bobl fydd yn cymryd rhan mewn gweithdai, neu'r bobl sy'n ymateb i arolwg.
Partner	Y sefydliad neu dîm o bobl sy'n dechrau'r prosiect, ei reoli a'i ariannu.
Gweithdrefnau	Set o ganllawiau, ysgrifenedig yn aml, o ran sut y dylid gwneud rhywbeth. Er enghraifft, gweithdrefnau diogelu plant.
Adroddiad Cynnydd	Adroddiad interim (fesul cam) sy'n rhoi gwybod i bawb sut mae'r prosiect yn gyrru 'mlaen. Mae hyn yn wahanol i adroddiad ar ddiwedd prosiect gan ei fod yn dwyn sylw at yr hyn sydd ar ôl i'w wneud, gan gynnwys amserlen yn aml.

Cyllideb prosiect	Yr arian (arian ac adnoddau) sydd wedi'i ddyrannu i'r prosiect. Mae'n cynnwys incwm (ffynhonnell yr arian) a gwariant (lle bydd yr arian yn cael ei wario ac ar beth).
Arweinydd y Prosiect	Yr unigolyn sy'n arwain y tîm o bartneriaid.
Cychwynnydd y Prosiect	Yr unigolyn neu'r sefydliad a gafodd y syniad am y prosiect yn wreiddiol. Nid y nhw fydd yn ariannu'r prosiect o reidrwydd.
Mesur	Fe'i defnyddir yn aml yn y celfyddydau i ddechrau mesur prosiectau neu ddigwyddiadau a allai fel arall gael eu gweld o ran ansawdd yn unig h.y. gofynnir yn aml i brosiectau nodi nifer y cyfranogwyr/cynulleidfa.
Holiadur	Arolwg sy'n ceisio mesur agweddau at fater trwy gaffael ymatebion i gyfres o gwestiynau sydd â dewis o atebion.
Adnoddau	Gall fod yn arian, deunyddiau, sgiliau neu amser a ellir eu defnyddio tuag at nodau'r prosiect.
Asesiad Risg	Archwiliad trefnus o dasg, swydd neu broses y gallwch ei gynnal. Bydd hyn yn nodi unrhyw beryglon neu risgiau sylweddol sy'n bresennol yn y gweithgaredd. Gellir rheoli'r risgiau hyn a nodwyd yn well o'r herwydd.
Diogelu	Y systemau sy'n ofynnol i ddiogelu plant ac oedolion agored i niwed rhag risg o niwed corfforol, meddyliol neu emosiynol.
Cwblhau/ Cadarnhau fod y prosiect wedi'i Gwblhau	Dyma gwblhau'r prosiect yn ffurfiol. Gall gynnwys llenwi ffurflen neu gytuno gyda phartneriaid bod prosiect wedi dod i ben.
Pecyn Cymorth	Set o adnoddau sy'n manylu ar dasg arbennig, a chyfres o offer sy'n cynorthwyo cwblhau'r dasg honno.
Gwirfoddoli	Gweithio ar brosiect heb dderbyn tâl ariannol. Fodd bynnag, mae'n bosib addalu arian am gostau teithio, bwyd neu lety.
Ychwanegu gwerth	Cynyddu gwerth prosiect wrth iddo ddatblygu, er enghraifft, trwy ychwanegu gweithgaredd fel gweithdai cymunedol, sgysiaau neu bartneriaethau newydd.
Gweithdy	Cyfarfod neu weithgaredd grŵp pan fydd rhywbeth yn cael ei wneud/ei greu neu ei drafod yn drylwyr.

OFFER

Rydym wedi cynnwys cyfres o offer yma rydym ni, ynghyd â'r sawl y gwnaethom eu cyfweld, o'r farn y bydd yn cynorthwyo datblygu a chyflwyno prosiect mewn camau penodol. Efallai na fydd arnoch angen defnyddio'r rhain i gyd, nac efallai ddim ohonyn nhw. Datblygwyd rhai i'w defnyddio yn y Pecyn Cymorth hwn, daethom o hyd i eraill ar y rhyngwyd. Felly rydym wedi penderfynu cynnwys dolen i'r rhain yma fel y gellir eu hadolygu a'u diweddarau yn achlysurol.

Gellir lawrlwytho ffeil zip o'r offer yn: <http://www.addocreative.com/toolkit/tools.zip>

DIOLCHIADAU

Datblygwyd y pecyn cymorth hwn wedi sgysiau rhwng Addo a Dr. Susan Liggett (Prifysgol Glyndŵr) am faterion yn ymwneud â datblygu prosiectau artist o ansawdd. Roedd Addo wedi nodi hyn fel maes i ymchwilio iddo beth amser ynghynt. Mae Cronfa Sbarduno Artworks Cymru wedi ein galluogi i fynd i'r afael â rhai o'r materion hyn a newid profiadau artistiaid ar ddechrau'u gyrfa, myfyrwyr a phartne

Rhodddwn ddiolch arbennig i:

Dr Susan Liggett – Prifysgol Glyndŵr; ymchwilwyr Megan Wyatt a Clare Harding; y partneriaid astudiaeth achos – Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr a Glandŵr Cymru, yr Ymddiriedolaeth Camlesi ac Afonydd yng Nghymru; myfyrwyr Prifysgol Glyndŵr a'r holl artistiaid a roddodd eu hamser i gyfrannu at y ddogfen hon ar wahanol gamau o'i datblygiad.

